

Apologeten - Har alle mennesker en udødelig sjel?

Har alle mennesker en udødelig sjel?

Av Fred V. Hjordland

Del 3 i en artikkelserie om fortapelsen

Finnes det noe i oss mennesker som ikke berøres av døden, noe som ikke *kan* dø?

Det er ikke vanskelig å skjønne at svaret man gir på dette spørsmålet, uvilkårlig vil påvirke og prege hele ens forståelse og tenkning rundt fortapelsen. Å få del i sann, bibelsk kunnskap om menneskets konstitusjonelle oppbygning, må derfor være fundamentalt viktig i et eskatologisk studium.

La oss derfor se nærmere på hva Bibelen lærer angående menneskets sjel.

Skapelsesberetningen:

Dersom mennesket ble skapt med en udødelig sjel, er det naturlig å forvente at dette kommer klart fram i skapelsesberetningen. Men forholder det seg slik?

Når det i 1.Mos.2:7 sies om mennesket at det ble til en "levende sjel", så er ikke dette et uttrykk som stiller mennesket i noen særstilling. Det samme uttrykket - *nepesh chaiyah* - brukes også om dyrene. De første som blir skapt til "*nepesh chaiyah*" - levende sjeler - er fiskene! (1.Mos.1:21 - på norsk står det "levende skapninger", på hebraisk er det imidlertid nøyaktig det samme uttrykket som brukes). Uttrykket "*nepesh chaiyah*" forekommer tolv ganger i GT, og i elleve av disse forekomstene brukes det om dyr!

Dyrene fremstår altså fra Guds hånd som levende sjeler i betydningen levende skapninger. Det samme gjelder mennesket. Også mennesket ble skapt til en levende sjel i betydningen en levende skapning. Det er dette 1.Mos.2:7 vil fortelle oss - og ikke noe annet! Legg merke til at det ikke sies om mennesket at det *får* en sjel, men

at det *blir* til en levende sjel - dvs. en levende skapning. Flere bibeloversettelser velger da også å oversette "*nepesh chaiyah*" i 1.Mos.2:7 med andre uttrykk enn "levende sjel" for å gjøre betydningen klarere. Her er et lite utvalg:

"... and man became a living being."

(New American Standard Bible, 1960)

"... Thus the man became a living creature."

(The New English Bible, 1970)

... and the man became a living being.

(New International Version, 1985)

"... och så blev människan en levande varelse."

(Svensk oversettelse, "gillad och stadfäst av konungen", 1917)

I disse - og flere andre Bibler - oversettes altså "*nepesh chaiyah*" på samme måten enten det anvendes om dyr eller mennesker. For ytterligere å underbygge og forsvare en ikke-metafysisk forståelse av 1.Mos.2:7, tar jeg med en del uttalelser fra forskjellig hold:

"*Nepesh chaiyah*", en levende sjel, ... anvendes både om de skapte dyrene og om mennesket. ... I steden for at *nepesh chaiyah* indikerer noen forskjell mellom mennesker og dyr, antyder det heller en felles naturutrustning. Det lavere skaperverk som omtales i kapittel 1, beskrives også som "levende sjeler".

(J. B. Heard, Tripartite Nature of Man, s.73-74, sitert i Miles Grant, Conditional Immortality, 1895, kap.4, <http://www.auburn.edu/~allenkc/conditional.html>)

"*Nephesh chaiyah*" er et generelt uttrykk for å betegne alle skapninger som har fått livsånde i hvilken som helst av alle dets varierte grader."

(Dr. Adam Clarke, kommentar til 1.Mos.1:24, sitert i Miles Grant, *Conditional Immortality*, 1895, kap.4, <http://www.auburn.edu/~allenkc/conditional.html>)

"Ordene som blir oversatt med "levende sjel", anvendes også om hele det lavere skaperverk. De brukes uten forskjell om både mennesker og dyr for å uttrykke liv helt generelt."

(Dr. J. P. Lange, sitert i Miles Grant, *Conditional Immortality*, 1895, kap.4, <http://www.auburn.edu/~allenkc/conditional.html>)

"Vi ville handle troløst om vi prøvde å påstå at "en immateriell og udødelig ånd" er det dette skriftavsnittet handler om eller indikerer."

(Dr. Kitto, *Cyclopedia of Biblical Literature*, sitert i Miles Grant, *Conditional Immortality*, 1895, kap.4, <http://www.auburn.edu/~allenkc/conditional.html>)

"I den gammeltestamentlige verden kunne betegnelser som sjel, legeme, kjøtt alle brukes for å betegne hele mennesket. Særlig ble ordet for sjel, næfæsj, brukt om det hele menneske. Det er karakteristisk det som står i den gamle skapelsesberetning i 1. Mos.2,7: "Og mennesket ble til en levende sjel." Det står *ikke* at mennesket fikk en levende sjel. Det var som helhet at det ble en levende sjel. I den nye oversettelsen heter det at "mannen ble til en levende skapning", og det er saklig riktig, men ikke ordrett oversatt. ... Sjel og legeme var ett, og det var ingen dualisme mellom dem. De var to forskjellige måter å uttrykke det hele menneske på."

(Professor Arvid S. Kapelrud, MF, artikkel i avisen Dagen 29. Juni, 1990 (antakelig))

"Gud blåser livets ånde i menneskets nese og derved blir mennesket til en levende skapning. Livets ånde er ikke et uttrykk for det sjelelige eller det psykologiske ved mennesket i motsetning til det legemlige. Substantivet ånde er ikke = ånd/sjel, men

ånde-pust, åndedrag. Når det kalles livets ånde, er det fordi det individuelle liv i mennesket er knyttet til åndedrettet. Bildet vil ganske enkelt fortelle at Gud fremkaller åndedraget hos mennesket og slik gir det livet. Resultatet, at mennesket blir til en levende skapning, rommer heller ikke en hentydning til noe høyere åndelig liv. Vi så i 1.Mos.1:30 at både dyr og mennesker har "livsånde" og derfor er levende skapninger, 1.Mos.6:17, 7:15, 7:22. Det gjelder altså den fysiologiske vitalitet som finnes både hos mennesker og dyr, dvs. livet rett og slett. Det er derfor en overbelastning av uttrykksmåten i dette verset når man vil tolke det i retning av menneskets sjelelige fortrinn fremfor dyrene."

(Bibelverket, Fortolkning til første Mosebok, Leif M. Michelsen, Nye Luther Forlag og Lunde forlag, 1972, s.52)

"Sjel kan forstås både som sjel, liv og vesen. I denne kontekst (1.Mos.2:7) er dette trolig ikke uttrykk for annet enn å angi noe som lever og puster. ... Denne korte gjennomgang av skapelsesberetningene viser at mennesket ikke er skapt udødelig. ... Man kan si at mennesket ble skapt for udødelighet, men ikke skapt med udødelighet. Videre er det ikke mulig å lage en lære som forutsetter et dikotomistisk syn på mennesket. Snarere er mennesket en psykosomatisk enhet - en levende skapning."

(Reidar Salvesen, "Fortapelse som annihilasjon? En teologisk drøftelse med utgangspunkt i John Stotts synspunkter på fortapelsen," en spesialavhandling ved MF, 1997, s.21-22)

Så langt om 1. Mos.2:7. Det er altså ingen ting som tyder på at de første menneskene ble skapt med en udødelig sjel inne i seg. Men de hadde allikevel en mulighet for å få leve evig. Det kunne skje dersom de spiste av livets tre og levde i et nært og uavbrutt samfunn med Gud. Hos Gud var nemlig udødelighet, og i den grad de hadde kontakt med Gud, kunne de også få del i denne udødeligheten. Å få spise av livets tre står som et symbol på dette livssamfunnet med Gud. Men så skjer det noe dramatisk. Menneskene faller i synd og blir jaget ut av Edens hage. Forbindelsen til livets tre blir dermed brutt (1.Mos.3:22-23), og som en følge går menneskene inn i

den dom som Gud på forhånd hadde advart mot, døden. Hele menneskeslekten blir fra denne dagen av underlagt død og forgjengelighet, de mister adgangen til livets tre:

"Og Gud Herren sa: Se, mennesket er blitt som en av oss til å kjenne godt og ondt. Bare han nå ikke strekker ut sin hånd og tar også av livets tre, og eter og lever evig! Så viste Gud Herren ham ut av Edens hage" (1.Mos.3:22-23)

Her er noen kommentarer i tilknytning til dette verset:

"Guds advarsel i begynnelsen angående det forbudte tre, " den dag du eter av det, skal du dø", ble rettet mot mennesket som et kroppslig-åndelig vesen. Om han spiste av det, var det som et slikt vesen han ville dø. Det finnes ingen antydning om at en del av ham ikke ville dø og at hans død derfor bare ville være partiell. "

(Philip E. Huges, anglikansk kirkemann og forfatter, i boken "The True Image" (1988), s.340)

"I døden blir hver enkelt del av mennesket frarøvet livet. Gud uttalte død som straff over hele mennesket som syndet, ingen del var unntatt. For hva kunne vel være mer rettferdig enn at han som hadde syndet som hel person også skulle dø som hel person?"

(John Milton, History of Christian Doctrine, s.280, sitert i Miles Grant, Conditional Immortality, kap.4, <http://www.auburn.edu/~allenkc/conditional.html>)

"I Skriftens beretning om skapelsen av mennesket, finnes det intet som får oss til å tro at mennesket er skapt som et udødelig vesen. Snarere tvert imot. Hans oppnåelse av udødelighet sies å være avhengig av bruk av noe utenfor seg selv. Hva enn "Livets Tre" betyr eller symboliserer, så blir det klart fremstilt slik at han var avhengig av bruken av dette treet for å oppnå udødelighet. Og når han i ulydighet falt fra denne uskyldighetstilstanden, ble han nektet adgang til dette treet. Skriften leder oss derfor til samme konklusjon som vi ville ha blitt ledet til ved å betrakte de rent ytre, fysiske fakta - nemlig at når det gjelder alt i menneskets opprinnelige natur, så vil døden gjøre en ende på det."

(Sir George Gabriel Stokes, 1819-1903, matematikkprofessor i Cambridge, anglikansk teolog, sitert i "That Unknown Country" s. 825, sitert i Froom,2, s.642-643)

Gregory fra Nazianz sier i forbindelse med denne hendelsen at avskjærelsen fra livets tre skjeddde " for at det onde ikke skulle bli udødelig, og slik at straffen indirekte kunne bli en velgjerning."

Konklusjon: Det finnes ingen ting i skapelsesberetningen eller syndefallsberetningen som peker i retning av noen iboende udødelighet hos mennesket. Tvert imot! Menneskene ble skapt som levende sjeler/skapninger på lik linje med dyrene. I sin uskyldstilstand var de helt avhengige av tilgang til livets tre for å kunne leve (de hadde ikke liv som noen naturutrustning i seg selv). I og med fallet kom de inn under Guds dødsdom og ble som en følge av dette avskåret fra livets tre. Gjennom denne hendelsen fratok Gud menneskene muligheten for udødelighet, han rett og slett hindrer dem i å bli udødelige! Dette er hva Bibelen selv sier og lærer. Men da er det jo ikke mulig - om vi vil være bibeltro - å hevde noe annet enn at mennesket er et dødelig vesen.

Både dyr og mennesker har sjel:

Som vi så i skapelsesberetningen, omtales både dyr og mennesker som levende sjeler. Også flere andre steder i Bibelen blir det sagt om dyrene at de *har* eller *er* sjeler. Her er noen eksempler:

"For kjøttets sjel er i blodet, og jeg har gitt dere det på alteret til å gjøre soning for deres sjeler. For blodet er det som gjør soning, fordi sjelen er i det." (3.Mos.17:11)

"Vær nøye med at du ikke eter blodet! For blodet er sjelen, og du skal ikke ete sjelen sammen med kjøttet." (5.Mos.12:23)

" - lik fuglen som haster til snaren og ikke vet at det gjelder dens sjel. (jmfr. grunnteksten) (Ordspr.7:23)

"Den rettferdige har omsorg for sitt storfes sjel" (jmfr. grunnteksten) (Ordspr.12:10)

"og hver levende sjel i havet døde" (Åp.16:3)

Bibelen taler aldri om at dyr har del i noen udødelighet. Samtidig er det ikke til å komme forbi at Bibelen flere steder omtaler dyrs sjeler. Dette er en klar indikasjon på at ordet sjel kanskje ikke betyr det vi vanligvis tror det betyr. For hvordan kan et dødelig dyr ha en udødelig sjel?

Tankene til folk flest angående sjelens metafysiske og udødelige beskaffenhet har nok mer rot i gresk filosofi enn i hebraisk og bibelsk virkelighetsforståelse. Bibelens lære om sjelen er enkel. Både dyr og mennesker har sjel - fordi sjel betyr liv. Når det sies at sjelen er i blodet, så er det livet det snakkes om. Å ofre blod på alteret betyr å ofre liv på alteret (usynlige sjeler som ikke kan dø, kan ikke ofres!). Å ete et dyrs utgytte blod er på en måte å ete dets "liv" (usynlige sjeler kan ikke etes!). Når en fugl står i fare for å bli fanget i en snare, er det ikke fuglens usynlige sjel som står i fare, men dens liv. Å ha omsorg for sine husdyrs sjeler betyr å ha omsorg for deres liv, dvs. deres ve og vel. Sjelene som dør i Åp.16:3 er ikke usynlige, åndelige vesener, men ganske enkelt forskjellige livsformer i havet.

Vi ser altså at dyrene - helt i tråd med skapelsesberetningen - beskrives som levende sjeler eller skapninger som har sjeler *gjennom hele Bibelen*. Dette taler til oss om at sjel ikke betyr noe metafysisk, men kun vitalitet eller livskraft.

Her er noen uttalelser som støtter denne forståelsen:

"Sjelen er egentlig legemets livgivende prinsipp og er et felleseie for både

mennesker og dyr. ... Det er med andre ord selve *livet* til både mennesker og dyr."

(R. B. Girdlestone, *Synonyms of the Old Testament*, s.94-95, Miles Grant, *Conditional Immortality*, 1895, kap.4, <http://www.auburn.edu/~allenkc/conditional.html>)

"I steden for å hentyde til noe immaterielt, er det hebraiske ordet *nephesh* et vanlig uttrykk som brukes om alt levende. Det brukes uten forskjell om mennesker og dyr."

(J. B. Heard, sitert i Miles Grant, *Conditional Immortality*, 1895, kap.4, <http://www.auburn.edu/~allenkc/conditional.html>)

"I sin opprinnelige betydning synes ordet å ha betydd livsprinsippet i både dyr og mennesker. ... Ingen vesensforskjell ble gjort mellom menneskets sjel og dyrets sjel."

(Chamber's Encyclopedia, sitert i Miles Grant, *Conditional Immortality*, 1895, kap.4, <http://www.auburn.edu/~allenkc/conditional.html>)

"Dyr har sjel, men den sjelen gjør dem ikke udødelige. Slik er heller ikke vår sjel, hvor beundringsverdig den enn må være utrustet, udødelig"

(Andre La Morte, "The Bible and Problems of the Beyond", sitert i Froom, 2, s.1021)

"Bibelen skiller ikke mellom mennesket og dyrene ut fra det at mennesket har en udødelig sjel mens dyrene ikke har det. Mennesker, dyr og til og med planter er like i døden. Vi trenger ikke å bekymre oss i forhold til åndetro eller hypoteser av noe slag angående fremtidig eksistens. Hele spørsmålet om liv eller død etter døden forenkles når vårt eneste anliggende er tro på Gud som har makt til både å ødelegge og til å oppvekke. Livet har ingen mening og intet håp utenfor Kristi seier over døden og vissheten om at vi har del i den seieren."

(T. A. Kantonen, luthersk teolog, sitert i Froom, 2, s.878)

Konklusjon: Fordi sjel i følge hebraisk og bibelsk tankegang kun betyr liv og forskjellige livsmanifestasjoner, kan Bibelen helt problemfritt tale om at f.eks. fugler, kuer og fisker har sjel. Greske spekulasjoner om immaterielle og udødelige sjeler passer ikke inn i det bibelske materialet! Disse livs-sjelene, som er felleseie for dyr og mennesker, blir aldri beskrevet som udødelige.

Både dyrs og menneskers sjeler kan dø:

Ikke bare er det slik at dyrs og menneskers sjeler aldri blir beskrevet som udødelige, de blir også ved flere anledninger bestemt omtalt som dødelige. Ovenfor så vi eksempler på hvordan dyrs sjeler (liv) ble ofret (drept) på alteret. I Åpenbaringsboken ble det fortalt om sjeler (dyr i havet) som døde. Det burde således ikke være noen tvil om at dyrs sjeler kan dø.

Men også menneskenes sjeler kan dø. Her er noen skriftsteder som viser dette:

La oss ikke ta (drepe) hans sjel. Ruben sa til dem: Utøs ikke blod! (jmfr. grunnteksten) (1.Mos.37:21-2)

Hver sjel som eter usyret brød ... skal utryddes av Israel (jmfr. grunnteksten) (2.Mos.12:15)

Når noen slår en sjel i hjel, skal han dø (jmfr. grunnteksten) (3.Mos.24:17)

Må min sjel dø de oppriktiges død, må min siste slutt bli som deres (4.Mos.23:10)

for at en drapsmann som av vanvare slår noen sjel i hjel, kan flykte dit (jmfr. grunnteksten) (4.Mos.35:11)

.. for å slå noen sjel ihjel og utøser uskyldig blod

(jmfr. grunnteksten) (5.Mos.27:25)

... frelse våre sjeler fra døden (jmfr. grunnteksten)

(Josva 2:13)

... og hogg ned hver sjel som var der. Han lot ikke noen sjel bli i live eller slippe unna. (jmfr. grunnteksten) (Josva 10:30)

Og Samson sa: La min sjel dø sammen med filistrene. (jmfr. grunnteksten) (Dom.16:30)

Derfor ville min sjel heller kveles, heller døden enn disse pinsler. (Job 7:15)

Deres sjel dør i ungdommen (jmfr. grunnteksten) (Job 36:14)

... den som ikke kan holde sin sjel i live (Salme 22:30)

Han sparte ikke deres sjel for døden, men overgav deres liv til pesten. (Salme 78:50)

Hvorfor skal han slå din sjel i hjel ...

(jmfr. grunnteksten) (Jer.40:15)

Slik dreper dere sjeler som ikke skal dø (Ez. 13:19)

Den sjel som synder, skal dø

(jmfr. grunnteksten) (Ez.18:4.20.)

For de som søker barnets sjel (dvs. for å drepe den), er døde. (jmfr. grunnteksten) (Matt.2:20)

Er det tillatt ... å redde eller drepe sjeler (jmfr. grunnteksten) (Mark.3:4)

hver sjel som ikke hører denne profet, han skal utryddes av folket (Ap.gj.3:23)

den som omvender en synder fra hans villfarne vei, han frelser en sjel fra døden, ... (Jak.5:20)

-

Døde mennesker (lik) blir på hebraisk kalt "nepesh meth", dvs. døde sjeler. Uttrykket forekommer 13 ganger i GT: 3.Mos.19:28, 21:1, 21:11, 22:4, 4.Mos.5:2, 6:6, 6:11, 9:6, 9:7, 9:10, 19:11, 19:13, Haggai 2:13. Som regel blir uttrykket oversatt med "lik" i våre norske Bibler. En vanlig bibelleser kan derfor ikke vite at det egentlig står "døde sjeler" på disse stedene før noen opplyser ham om det. Noe tilsvarende gjelder flere av skriftstedene nevnt ovenfor.

Som vi ser lærer Bibelen med all mulig tydelighet - særlig når vi får litt bedre kjennskap til grunnteksten - at også menneskenes sjeler kan dø, bli drept, bli slått i

hjel eller bli utryddet. Et dødt menneske blir i sin helhet kalt en "død sjel".

Her er noen kommentarer angående den menneskelige sjels dødelighet:

"Når døden inntreffer, er det sjelen som blir frarøvet livet. Døden kan ikke ramme kroppen .. uten også samtidig å ramme sjelens helhet. Derfor taler Bibelen om sjeler som blir drept eller slått i hjel ..."

(Johannes Pedersen, Israel: Its Life and Culture, London 1926, b.1, s.179)

"Menneskets *nepesh* fortsetter ikke å eksistere uavhengig av kroppen, men den dør sammen med den. Ingen bibelsk tekst gir grunnlag for påstanden om at sjelen blir atskilt fra kroppen i dødsøyeblikket.

(The Interpreter's Dictionary of the Bible, <http://www.nazarene-friends.org/pubs/watd/watd3.html>)

"Død betyr noe mer enn at sjelen forlater legemet. Hele personen, både legeme og sjel, er involvert i døden Den kristne tro kjenner ikke til noen udødelighet for personligheten ... Den kjenner bare til en oppvåkning fra virkelig død ved Guds kraft. Liv etter døden finnes bare gjennom en oppstandelsesoppvåkning for hele mennesket."

(Paul Althaus, Die Letzten Dinge, Tyskland, 1957, s.157, sitert i "Immortality or Resurrection?" av Samuele Bacchiocchi, Michigan, 1997, s. 136-137)

"Jeg våger ikke å se på min egen død som en hendelse som ikke rammer mitt egentlige jeg siden jeg er udødelig, noe som går min sjel forbi. Nei, hele jeg går ned i døden. Det finnes ikke noe som gir meg rett til å benekte den menneskelige

totalitet som Skriften omtaler i forbindelse med dødens katastrofe. Vi kan ikke plutselig begynne å dele mennesket opp i kropp og sjel, i en forgjengelig jeg-del og en uforgjengelig jeg-del. Men som en kristen går jeg ned i denne døden med en full overbevisning om at jeg ikke vil forbli der, siden jeg er en som Gud har kalt med navn og som derfor vil bli kalt på ennå en gang på Guds store dag. Jeg er ikke udødelig, men jeg ser fram til min egen personlige oppstandelse."

(Helmut Thielicke, *Death and Life*, Philadelphia, 1970, s.198, sitert i Samuele Bacchiocchi, *Immortality or Resurrection?*, USA, 1997, s.270)

Vi er mer eller mindre influert av den greske platoniske ideen om at kroppen dør, men sjelen er udødelig. Men en slik ide står fullstendig i motsetning til den israelske bevissthet og finnes ingen steder i Det gamle testamente. Hele mennesket dør når ånden (Salme146,4, Pred.12,7) eller sjelen (1.Mos.35,18, 2.Sam.1,9, 1.Kong.17,21, Jonas 4,3) går ut av et menneske. Ikke bare kroppen, men også sjelen går over i dødstilstanden og tilhører underverdenen; derfor kan Det gamle testamente snakke om sjelens død (1.Mos.37,21, 4.Mos. 23,10, 5.Mos. 22,21, Dommerne16,30, Job.36,14, Salme 78,50).

(Herman Bavink, "Death", "The International Standard Bible Encyclopaedia" (1960), Bind 2, s. 812)

Konklusjon: Bibelen lærer gjentatte ganger og med all mulig tydelighet at både dyrs og menneskers sjeler kan dø. Alle som sier noe annet, sier noe annet enn Bibelen!

-

Litt om ånd:

Menneskets ånd utgjør i like liten grad som menneskets sjel noen udødelig del av mennesket. Uttrykkene sjel og ånd brukes om hverandre. Ofte står ånden for den livskraft som er gitt alt levende. Derfor lærer Bibelen at også dyrene har ånd (*ruach*):

"for å ødelegge alt kjød under himmelen som det er "*ruach*" i " (1.Mos.6:17)

" De gikk inn til Noah i arken ... alle skapninger som har "*ruach*" i seg" (1.Mos.7:15)

"Gud som råder over "*ruach*" i alt kjød" (4.Mos.16:22)

"Måtte Herren, han som er Gud over "*ruach*" i alt kjød ... (4.Mos.27:16)

"jorden er full av det du har skapt ... alle venter de på deg ... Du drar tilbake deres "*ruach*", de dør og vender tilbake til støv." (Salme 104:24-29)

"For det går menneskenes barn som det går dyrene, den samme skjebne rammer dem. Den ene dør, og det gjør også den andre. Én "*ruach*" har de alle. Mennesket har ikke noe fortrinn framfor dyret." (Pred.3:19)

Dyrene - som er dødelige - har altså fått ånd av Gud. Fordi ånd betyr livskraft, representerer ikke dette noe problem. Også anvendt om mennesker betyr ordet livskraft. Dyr og mennesker har nemlig fått *samme slags ånd!* (Pred.3:19)

Når det i Pred.12:7 sies at "ånden vender tilbake til Gud, som gav den", så betyr det at den livskraften mennesket har hatt til låns fra Gud i og med døden vender tilbake til Gud igjen. Noe salig himmelhåp er ikke beskrevet her, for Predikanten fortsetter umiddelbart med å si: "Tomhet og atter tomhet, sier predikanten. Alt er tomhet." Dessuten går det fram av sammenhengen at det er *alle* menneskers skjebne han har i tankene - ikke bare skjebnen til en utvalgt gruppe av troende (jmf. 11:8). Tidligere har han også sagt at dyr og mennesker har *samme slags ånd* og at mennesket ikke har noe fortrinn framfor dyrene (se 3:19).

Flere Bibler velger da også å oversette *ruach* i Pred.12:7 med *livsånden*. Her er et par skandinaviske eksempler:

... før støvet vender tilbake til jorden hvor det var, og livsånden vender tilbake til Gud, som gav den.

(Det Danske Bibelselskap, 1992)

"... då stoftet återvänder til jorden, sitt ursprung, och livsanden återvänder till Gud, som gav den."

(Bibel 2000, svensk)

Jerusalembibelen velger å oversette *ruach* med pust:

"... before the dust returns to the earth as it once came from it, and the breath to God who gave it."

Forståelsen av menneskets ånd som dets livskraft støttes fra flere hold:

I Brown, Driver, Briggs, Gesenius: Hebrew Aramaic Lexicon blir "ruach" bl.a. sagt å bety pust, den ånd eller pust som finnes i både dyr og mennesker.

"Ånden kan betraktes som livsprinsippet gitt til menneskene av Gud, sjelen som det resulterende liv som manifesterer seg i den enkelte og kroppen som den fysiske organismen som blir levendegjort av sjel og ånd." (Vines Commentary, s.589)

I Thayer's Greek-English Lexicon blir det sagt om "pneuma" (ånd) at det bl.a. betyr livsprinsippet ved hvilket mennesket er levendegjort.

"Sjel" og "ånd" betegner ikke atskilte deler av mennesket, men snarere mennesket i dets mangeartede funksjoner og relasjoner."

(R. Morey, *Death and the Afterlife*, Minneapolis, 1984, s.44, sitert i Edward William Fudge, *The Fire that Consumes*, Paternoster Press, 1994, s.30)

Den innerste kjerne i trosforkynnelsen, det "lærepunkt" som alt annet står og faller med, er læren om at mennesket er et tre-delt vesen der hver del har helt spesielle egenskaper. Mennesket er oppdelt i ånd, sjel og kropp, som hver for seg har nøye definerte funksjoner, sier trosforkynnerne.

På undervisningsplanene til bibelskolene i bevegelsen har undervisning om "ånd, sjel og kropp" en fremtredende plass. Avhoppere forteller om den vekt som blir lagt på det. Predikanter forteller hvordan innsikt i dette kan forvandle våre liv. Læren gjennomsyrrer Kenneth Hagins arbeider, og finnes mest konsentrert i bøkene "Menneskets tre dimensjoner" (1973) og "Hvordan du kan bli ledet av Guds Ånd" (1978)..... Poenget med denne læren er at menneskets ånd er av samme natur som Gud, som er ånd..... Trosbevegelsen anser denne tre-delingen, og rollefordelingen mellom delene, som en ny og revolusjonerende oppdagelse. Men denne læren er nok langt fra ny. Og den mangler framfor alt bibelsk basis. I teologihistorien har denne læren om hva et menneske er, fått betegnelsen "trichotomi". Dette er et gresk ord som betyr "tredeling" eller "oppsplitting i tre deler". Vi kan følge den helt tilbake til Platon, lenge før kristen tid..... Men en slik lære om mennesket kunne ikke aksepteres av den kristne kirke Derfor er da også Trichotomien blitt avvist av ikke mindre enn fem store kirkemøter. Men det er en stund siden sist nå, derfor ser det ut som mange har glemte at dette er vranglære.

Bibelen kjenner ingen slik oppsplitting av mennesket som trosbevegelsen og gnostisismen lærer.

I Bibelen er mennesket en helhet, som kan betraktes fra forskjellige synsvinkler. Fra en side sett er det legeme, kropp, kjød. Fra en annen side sett kan det kalles en "levende sjel". Fra en tredje kan det kalles "ånd". Men det er alltid bare aspekter ved den ene og samme helheten. For grensene mellom begrepene er flytende. "Sjel" og "ånd" brukes ofte om hverandre. Aldri sies det at mennesket "er" en ånd som "har"

en sjel og "bor" i en kropp..... Og hovedsaken i Skriften er, at om du ser det udelelige mennesket fra to synsvinkler eller fra tre synsvinkler, så er mennesket under alle omstendigheter *for det første en enhet, og for det andre en skapning*. Det er *ikke* et åndelig gude-vesen i Guds klasse og identifiserbar med Gud. Det er god grunn til å anta at dette er det grunnleggende "datavirus" som trosbevegelsen planter i "trosprogrammet" hos tilhengerne sine.

(Fra boken "Vekkelse eller villfarelse" av sokneprest Geir Harald Johansen, s.50-57)

-

-

Dei hebraiske orda *nəfəsh*, *ruach* og *basar*, og dei tilsvarende greske *psyche*, *pneuma* og *soma* - for å ta dei som er brukte i 1.Tess.5,23 - har alle saman fleire tydingar alt etter bruk og samanheng. Også når dei er brukte om mennesket, kan tydinga variere. I møtet med dette materialet nyttar det lite å påstå at "imidlertid taler kristendommen om en udødelig sjel, at sjelen vil leve evig." (Kenneth Hagin: Menneskets ånd, s.7). Skal ein få fatt i det bibelske menneskesynet, må ein arbeide langt breidare, og mykje meir innhaldsmessig. Sjølv om Hagin i dette siste sitatet talar om ei udøyeleg sjel, seier han i andre samanhenger at det er *ånda* som lever vidare etter døden.. Denne forståinga av ånda i mennesket har knapt dekning i Bibelen. Ånda er ikkje omtalt som uttrykk for gudsbiletet i 1.Mos. 1,26-28, eller ved syndefallet i 1. Mos. 3,- . Heller ikkje andre stader er det sagt at syndefallet besto i at ånda døydde. Dessutan talar Paulus i 1.Kor.15, - ikkje om at ånda overlever døden, men om at ein fysisk kropp døyr og ein åndeleg står opp, v.42-46. Det er altså tale om fullstendig død og full nyskaping..... Så vidt eg kan sjå, føreset både GT og NT at mennesket er eitt vesen, som blir avla og fødd som ein einskap, og som døyr totalt. At det finst eit liv etter døden, endrar ikkje ved dette. Det er ingenting ved det levande mennesket som overlever døden, men eit nytt vesen blir skapt av Gud til det nye livet. Bibelen brukar forskjellige ord for å omtala forskjellige sider ved menneskelivet, eller forskjellige aspekt ved mennesket, men ein kan ikkje bruka desse orda til å isolera deler av mennesket, eller påstå at ånda er noko i retning av det Hagin påstår."

(Professor ved MF, Magnar Kartveit. Utdrag fra foredrag holdt på MF 24-25. 4. 98 under det tverrfaglige seminaret "Søkelys på trosbevegelsen", fra FBB-ressurser på Internet)..

-

-

"Det finnes intet ord i det hebraiske språk som betegner hverken sjel eller ånd i den betydning vi bruker ordene som en betegnelse på noe atskilt fra kroppen."

(Dr. J. H. M'Culloh, *Credibility of the Scriptures*, 1852, b.2, s.471, Miles Grant, *Conditional Immortality*, 1895, kap.4, <http://www.auburn.edu/~allenkc/conditional.html>)

Det hebraiske ordet for å dø, *muth*, er brukt mer enn 800 ganger i GT. Det korresponderende greske *apothanein* er brukt 77 ganger. Ingen av de bokstavelige eller figurative anvendelsene av det hebraiske *muth* eller det greske *apothanein* antyder at "sjelen" eller "ånden" overlever et menneskes død."

(Samuele Bacchiocchi, Ph.D., Andrews University, i sin bok "Immortality or Resurrection?", kap.4, s.17)

Det vil kanskje overraske noen å få vite at uttrykket "udødelig" aldri blir brukt i forbindelse med sjel eller menneskets ånd.

(Curtis Dickinson: "What the Bible teaches about Immortality and future Punishment" s. 8-9, Church of Christ)

-

Konklusjon: Mennesket er en enhet og en helhet som ikke kan splittes opp i forskjellige deler. At mennesket har fått ånd fra Gud, betyr at det har fått livskraft med et mangfold av livsutfoldelsesmuligheter (f.eks. tankeevne). Alle dyr har fått del i den samme ånden/livskraften og kan utfolde seg innenfor sine rammer. Når et levende vesen dør, vender denne livskraften tilbake til Gud. Et menneskes eller dyrs ånd blir aldri omtalt som et eget, separat vesen som ikke kan dø.

-

-

Litt om sjel eller ånd som forlater mennesker:

At sjelen eller ånden forlater et menneske (eller vender tilbake i tilfeller av gjenoppvekkelser fra de døde) er ikke noe annet enn en måte å fortelle på at livet forlater (eller kommer tilbake til) et menneske. I 1.Mos.35:18 sies det f.eks. i forbindelse med Rakels død at hennes sjel forlot henne. I erkjennelse av uttrykkets betydning velger flere oversettelser å gjengi det på en litt annen måte for å gjøre betydningen klarere for leserne. Her er bare noen ganske få eksempler:

"But she died in childbirth. As she was dying" (Complete Jewish Bible)

"At the moment when she breathed her last, for she was dying, she named" (The Jerusalem Bible)

"Rakel udåndede - for det kostet henne livet" (Dansk oversettelse)

At sjelen forlater et menneske, betyr altså ganske enkelt at mennesket dør. Her er noen flere kommentarer angående dette:

At sjelen går ut, er en metafor for døden, et dødt menneske er et menneske som har sluttet å puste.

(Edmund Jacob, *Nepesh*, Theological Dictionary of the New Testament, Grand Rapids 1974, bind 9, s.619)

"Det at *nepesh* (sjelen) sies å forlate kroppen, må sees på som billedlig tale, for den fortsetter ikke å leve uavhengig av kroppen, men dør sammen med denne (4.Mos.31:19, Dom. 16:30, Ez.13:19). Det finnes ingen bibelsk tekst til støtte for påstanden om at "sjelen" blir atskilt fra legemet i dødsøyeblikket. *Ruach*, ånden, som gjør mennesket til et levende vesen (jmf. 1.Mos.2:7), og som man mister i døden, er

egentlig ikke en antropologisk realitet, men en Guds gave som i døden vender tilbake til ham som gav den (Pred.12:7)."

(E. Jacob, "Death", The Interpreter's Dictionary of the Bible, Nashville, 1962, b.1, s.802, sitert i "Immortality or Resurrection?" av Samuele Bacchiocchi, Michigan, 1997, s. 137)

I boken "Jewish Views of the Afterlife" (1996, Jason Aronson, Inc.) sier rabbi Simcha Raphael bl.a. følgende:

"I bibelsk sammenheng ble døden sett på som den progressive uttømmingen av menneskets nefesh ... pust, livs-energi, livskraft eller ånd. Men det hebraiske ordet nefesh betyr ikke en sjel eller ånd i motsetning til et legeme. Atskillelsen av sjel og legeme, med den medfølgende forestillingen om at sjelen går ut av kroppen i dødsøyeblikket, var totalt fremmed i tidlig bibelsk tid. Nefesh ble forstått helhetlig som eksistensens totalitet ... mennesket har ikke nefesh, det er nefesh, det lever som nefesh. Så lenge et menneske lever, blir det betraktet som en nefesh chayiah en levende nefesh, en levende psykisk-fysisk helhet. Når et menneske har avgått med døden, blir det en nefesh meth - en død sjel." (s.56)

"Vi må ikke unnlate å merke oss at nepesh - sjelen - aldri blir tillagt en betydning av en indre kjerne i mennesket som ikke kan ødelegges i motsetning til det fysiske liv, noe som skulle være i stand til å leve videre avskåret fra det fysiske liv. Når det tales om at en nepesh forlater et menneske (1.Mos.35,18) eller vender tilbake (Klag.1,11), er den grunnleggende tanken en helt konkret forståelse av åndedrettets bortfall eller tilbakekomst.

(Hans Walter Wolf, Anthropology of the Old Testament, Philadelphia 1974, s.10)

Konklusjon: Det at sjelen eller ånden forlater et menneske, betyr ikke at et usynlig og udødelig vesen farer ut og flyr av sted. Slik Bibelen bruker dette uttrykket, betyr det ikke noe annet enn at livet forlater mennesket - eventuelt kommer tilbake til det om det er snakk om en gjenoppvekkelse fra de døde.

Litt om Predikeren 3:11:

Dette bibelverset inneholder ikke ordet sjel, men tradisjonelt har mange allikevel tatt det til inntekt for læren om at mennesket har en udødelige sjel. Det som får mange til å tenke i disse baner, er uttrykket "også evigheten har han lagt i deres hjerter." At dette uttrykket kanskje ikke representerer den beste gjengivelsen av grunnteksten, kan kanskje følgende lille gjennomgang gi en anelse om:

"Alle ting har han ordnet fint til sin tid, også tidsløpet har han bestemt i (sitt) hjerte, men uten at menneskene kan fatte det verk som Gud utfører fra begynnelse til slutt."

(Sigmund Mowinkel, Arvid S. Kapelrud, Ragnar Leivstad : "Det Gamle Testamente, Skriftene 2. del , s.58.)

Slik som vist ovenfor velger de kjente norske teologene Mowinkel, Kapelrud og Leivstad å oversette Pred.3,11. I sin begrunnelse sier de bl.a.: "Den tradisjonelle oversettelsen "også evigheten har han lagt i deres hjerter" er i virkeligheten ikke forståelig ut i fra predikerens forutsetninger. Han tror ikke på noen "hinsidig" evighet."

Litt lenger ute i samme kapittel sier predikeren faktisk klart og tydelig at "det går menneskenes barn som det går dyrene, den samme skjebne rammer dem, som den ene dør, så dør den andre, og én livsånde har de alle, mennesket har ikke noe fortrinn framfor dyret, for alt er tomhet." Se også 2,16 og 9,3-6. Å oversette Pred.3,11 med "også evigheten har han lagt i deres hjerter" er derfor meget usannsynlig, misvisende, uheldig, uholdbart og ulogisk sett ut i fra bokens øvrige ånd og innhold.

Når man så i tillegg kjenner til at det hebraiske ordet "olam" flere ganger ellers i GT blir oversatt med liv, levetid, tidsalder o.l. , da er det spesielt vanskelig å forstå hvorfor våre norske bibeloversettere velger å oversette "olam" med evig akkurat i denne sammenhengen! Heldigvis finnes det en rekke andre Bibler som oversetter Pred.3,11 på en, etter min mening, riktigere og mer meningsfylt måte. Ta f.eks.

Luthers gamle tyske oversettelse:

"..... lässt ihr hertz sich ängsten, wie es gehen soll in der welt."

En eldre norsk oversettelse (ca 1850) lyder som følger:

"Der af så jeg den møye som Gud har givet menneskene, at de skulde plages der med. (Men han gjør alle ting vel i sin tid) og lader deres hjerter bekymre sig, hvorledes det skulle gå til i verden, thi menneskene kan dog ikke finne på den gjerning som Gud gjør, hverken begyndelsen eller enden."

Den kjente King James oversettelsen har:

"... also he hath set the world in their heart, .."

"The New English Bible" oversetter verset slik:

"... moreover, he has given men a sense of time past and future, but no comprehension of Gods work from beginning to end."

Contemporary English Version:

"... and he puts questions in our minds about the past and the future."

Bibel 2000, svensk:

"Allt vad Gud har gjort är skönt i rätta stunden. Han låter människor urskilja ett sammanhang, men aldrig kan de fatta Guds verk från början till slut."

Det Danske Bibelselskap, 1992:

"Han har gjort alting godt og riktig til rette tid; han har også lagt menneskene verdens gang på sinde

Dette var bare noen utvalgte eksempler. Mange flere liknende oversettelser kunne siteres.

Konklusjon: Pred.3:11 snakker ikke om noen udødelig sjel. Å si at verset allikevel betyr dette, synes å representere en heller dårlig eksegese. Mange bibeloversettelser - deriblant Luthers - gir verset et helt annet meningsinnhold.

En del interessante uttalelser til slutt:

"I forbindelse med den feilaktige tanken om menneskets opprinnelige medskapte fullkommenhet, hevdes somme tider menneskesjelens udødelighet som kristen tro. Men sjelens udødelighet er ikke en kristen tanke, den er kommet fra hellensk tenkning og lar seg vanskelig forlike med kristent syn på evigheten. ---- Gud har altså ikke skapt oss udødelige eller fullkomne i oss selv, men han har skapt oss til å bli fullkomne og leve evig i ham og med ham. ---- Alle mennesker er bestemt til dette liv, også de fjernest stående og de dypest sunkne. Og det er vår oppgave som kjenner denne bestemmelse med menneskene, å vise de andre det, så de kan se sin høye bestemmelse, de også. Og så hjelpe dem til å realisere denne bestemmelse."

(Sitat fra artikkelen "Det evige liv" i "Kirke og Kultur", nr.8, 1954 av tidligere rektor ved Universitetets praktisk-teologiske seminar, Peter Marstrander)

"Troen på sjelens udødelighet er et stykke gammelt gresk hedenskap som desverre er blitt temmelig populært gjennom H. C. Andersens eventyr."

(Fra boken "Svar til radiolyttere", s. 53, av den kjente danske indremisjonslederen Ch. Bartholdy.)

"Jesus lærte ikke, slik som Platon og andre, at sjelen var udødelig av natur og nødvendigvis måtte fortsette sin eksistens etter døden."

(The New International Dictionary of New Testament Theology, red. Colin Brown, Paternoster Press, 1971/1976, b.3, s.99)

"Det finnes rikelig med støtte i Skriften for det syn at både sjel og legeme er forgjengelige. Men dette vitnesbyrd har blitt formørket fordi den greske ideen om sjelens medfødte udødelighet har erstattet Skriftens lære."

(T. A. Kantonen, luthersk teolog, sitert i Froom, 2, s.878)

"... En medvirkende faktor her er erstatningen av den nytestamentlige læren om en oppstandelse fra de døde (1.Kor.15:-) med den greske læren om sjelens udødelighet. Slikt får gjennomslag i ureflektert kristendom som ikke bryr seg om å undersøke om denne tro har sitt utspring i det Nye Testamente eller i gresk tenkning."

(The New International Dictionary of New Testament Theology, red. Colin Brown, Paternoster Press, 1971/1976, b.2, s.208)

"Denne læren (om sjelens udødelighet) har ingen kristen opprinnelse, men stammer fra læresetningene innen gresk filosofi som gjorde Gud og verden til jevnbyrdige og som derfor ganske naturlig kunne finne kilden til guddommelig og udødelig liv i naturen, og da spesielt i den menneskelige natur. Evangeliet, som lærer oss at intet liv eksisterer utenom Guds vilje, tvinger oss derimot til å tenke og tro at det ikke kan eksistere noe evigvarende liv i andre enn Gud selv og i de naturer som blir mottatt av Ham."

(Luthersk teologiprofessor, Herman Schultz (1836-1903), i "A Letter", sitert i

"Siden Platon har det vært karakteristisk for vestlig tankegang å trekke et skarpt skille mellom sjelen og kroppen. Kroppen anses for å bestå av materie og sjelen av ånd. Kroppen er et fengsel som sjelen blir befridd fra i døden for å leve videre i sin egentlige ikke-fysiske væreform. Derfor har spørsmålet om liv etter døden dreid seg om å kunne sannsynliggjøre sjelens udødelighet, dens evne til å overleve døden.. Kroppen har hatt svært liten betydning. Denne måten å tenke på er totalt fremmed for Bibelen. I troskap mot Skriften og i fornektelse av det greske synet sier ikke våre kristne trosbekjennelser "Jeg tror på sjelens udødelighet", men "Jeg tror på legemets oppstandelse".

(T. A. Kantonen (luthersk teolog), "The Christian Hope", Philadelphia, 1954, s.28, sitert i "Immortality or Resurrection?" av Samuele Bacchiocchi, Michigan, 1997, s. 113)

"En eller annen sted i den kristne tro må det ha forekommet en eller annen åpning som denne fremmede læren fikk trenge inn gjennom. Fra bibelens ståsted er det helt klart bare Gud som eier udødelighet. Den forståelsen at vi mennesker er udødelige fordi våre sjeler er uforgjengelige i følge sin guddomsnatur, er, la det sies en gang for alle, uforenlig med Bibelens syn på både Gud og mennesket."

(Emil Brunner (sveitsisk teolog), Eternal Hope, Philadelphia, 1954, s.106, sitert i "Immortality or Resurrection?" av Samuele Bacchiocchi, Michigan, 1997, s. 114)

Jesus underviste om "evig liv", mens Platon underviste om "sjelens udødelighet". I dag blir ofte disse begrepene på en forvirrende måte brukt som om de var synonyme. Dog har de sitt utspring i to vidt forskjellige kilder, den ene fra gresk filosofi, den andre fra nytestamentlig kristendom.

(Jerry Cross: Magnolia Bible College, 1984 lectures, s. 48 - Church of Christ)

"Under historiens gang har disse to - troen på sjelens udødelighet og troen på de dødes oppstandelse - hele tiden blitt blandet sammen. I virkeligheten tilhører de to motsatte religiøse og etiske verdener. ... Oldkirken skiller seg ut fra Hellenismen mest av alt i dens tro på Oppstandelsen. ... Den platonske, hellenske læren om sjelens udødelighet ble av apologetene ansett for å være en gudløs og blasfemisk lære som de framfor noe måtte angripe og ødelegge. Deres motto i denne forbindelse kan formuleres med ordene til Tatian: "Ikke udødelig, dere grekere, er sjelen i seg selv, men dødelig. Dog er det mulig for den ikke å dø."

Forskjellen mellom kristne og ikke kristne i dette spørsmålet var så stor at troen på "kjødets oppstandelse" kunne brukes som et slags "shibbolet". En som tror på sjelens udødelighet, viser derved at han ikke er en kristen. Som Justin Martyr sier det: "Om du har støtt på noen som kaller seg kristne ... og som sier at det ikke finnes noen oppstandelse fra de døde, men at deres sjeler blir tatt til himmelen når de dør, tro ikke at de er kristne. ..."

I følge det platonske, hellenistiske synet er udødelighet en medfødt egenskap ved menneskets sjel. Men en slik lære er, fra en kristen synsvinkel, helt i tråd med fallet - det er menneskets forsøk på å gjøre seg selv lik Gud, det er et angrep på Guds guddommelighet. I stedet for å motta evig liv som en gave fra Guds hånd, fra hans ufortjente Agape-kjærlighet, så insisterer mennesket på at det eier det evige liv av seg selv i kraft av sjelens guddommelige natur. Det er derfor ideen er gudløs og blasfemisk."

(Biskop Anders Nygren, "Agape og Eros"(1953), s.224, 280-281, sitert i Froom, 2, s.785)

"Det er sant at læren om sjelens udødelighet i sitt vesen er av platonsk og ikke bibelsk opprinnelse. Den har blitt til som et resultat av synet på menneskets ånd som noe essensielt "guddommelig".

(Emil Brunner, sveitsisk professor i teologi, "The Christian Doctrine of Creation and

Redemption", b.2, s.59, sitert i Froom, 2, s.894)

"Aldri noe sted (i Bibelen) blir det undervist om at en sjel adskilt fra legemet har udødelighet. Dette er en ide som mange feilaktig har mottatt fra hedenske filosofer.

(Jamieson, Fausset and Brown, kommentar til 1.Kor. 15,53)

"Så går da heller ikke det kristne fremtidshåpet ut på at den udødelige sjelen slipper fri fra sitt fangenskap i kroppen og farer opp til himmelen. Dette er et platonisk-gnostisk syn som fra 200-tallet tok til å skyve kirkens opprinnelige fremtidsvisjon til side: de døde oppstandelse når Jesus kommer tilbake for å opprette sitt rike på jorden. I direkte polemikk mot dette gnostiske synet på døden viser Ireneus til Jesu legemlige oppstandelse:

"Når Herren gikk inn under dødens lov for å bli den førstefødte av de døde, når han ble værende under jorden til den tredje dag og siden stod legemlig opp slik at han til og med kunne vise disiplene sine sårene etter spikrene, når han i denne tilstand steg opp til Faderen - hvor forvirret er da ikke de mennesker som kaller denne verden et helvete og sier at "det indre menneske" forlater kroppen her nede og stiger opp til et sted ovenfor himlene"

(Magnus Malm, Fotspor i glasstrappen, Luther Forlag, Oslo 2000, s.172)

"Sjelens udødelighet utgjør en av de største misforståelsene i kristenheten. ... Tanken om død og oppstandelse er forankret i Kristushendelsen ... og følgelig uforenlig med den greske troen på udødelighet."

(Oscar Cullman, "Immortality of the Soul or Resurrection of the Dead?", sitert i "Immortality or Resurrection: An Analysis of Immortality in the Bible" av Cky J. Carrigan, 1997, s.1 - internett)

"Den udødelighet Paulus gir sin tilslutning til, er en udødelighet for det levende mennesket. Hans tro er i harmoni med hebraisk tro og hebraisk håp. Paulus vurderer aldri en udødelighet for sjelen alene. Han argumenterer aldri for menneskets overlevelse ut i fra en begrunnelse om at det finnes et sinn eller en ånd i ham. Paulus håp er ikke et platonsk håp om frigjørelse fra legemets bånd og fengsel, ikke et håp om overlevelse av et udødelig prinsipp i mennesket, men et håp om videre eksistens for mennesket selv."

(Stewart D.F. Salmond, "The Christian Doctrine of Immortality", Edinburgh, 1896, s.574-577, sitert i "Immortality or Resurrection: An Analysis of Immortality in the Bible" av Cky J. Carrigan, 1997, s.7, - internett)

Ingen steder blir det sagt at sjelen atskilt fra kroppen er udødelig. Dette er sannsynligvis en ide som feilaktig har blitt overtatt fra hedenske filosofer. Skriften ser ikke på den unormale dødstilstanden som noen fullendelse å se fram til (2.Kor.5:4), det er det oppstandelsen som er.

(Jamieson, Faussett and Brown's Commentary, kommentar til 1.Kor.15:53, sitert i Miles Grant, Conditional Immortality, 1895, kap.4,

<http://www.auburn.edu/~allenkc/conditional.html>)

"Ideen om en "sjelens udødelighet" stemmer dårlig over ens med den gjennomgående læren i NT. Uttrykket fortjener derfor ingen plass i kristen terminologi."

(Murray J. Harris, "Raised Immortal: Resurrection and Immortality in the New Testament, Grand Rapids: William B. Eerdmans, 1983, s.237, sitert i "Immortality or Resurrection: An Analysis of Immortality in the Bible" av Cky J. Carrigan, 1997, s.2, - internett)

"Udødelighet som en naturlig egenskap ved mennesket er ikke en kristen læresetning."

(Paul Tillich, teologiprofessor, Tyskland/USA, "Systematic Theology", b.2, s. 66-67, sitert i Froom, 2, s. 924)

"Døden betyr noe mer enn at sjelen forlater legemet. Personligheten, legeme og sjel, er involvert i døden. Den kristne tro kjenner ikke til noen udødelig personlighet.... Den kjenner bare til en oppvekkelse fra en virkelig død gjennom Guds kraft. Eksistens etter døden finnes kun i og gjennom oppvekkelsen av hele personligheten i oppstandelsen."

(Tysk, luthersk teolog, Paul Althaus, i boken "Die Letzen Dinge" (1957), s.157)

Fundamentet for udødelighet er soteriologisk og ikke antropologisk.

(Vern Hannah, The Evangelical Quarterly 62:3 (1990) s.245)

"Den kristne synsvinkel er oppstandelse, ikke sjelens udødelighet."

(Helmut Thieliche, Tod und Leben, s.43)

Det hebraiske synet som gjennomtrenger Skriften, ser ikke på mennesket på denne måten. (dvs. som et dualistisk eller trichotomisk vesen). Det finnes bare et helt

menneske som er gjort levende ved Guds åndepust. Det er enten i live og har pust (samme ord oversettes med "ånd"), eller er dødt og har ingen pust. De bibelske forfatterne ... utviklet aldri en dualistisk forståelse av mennesket som sammensatt av forskjellige deler som kunne skilles fra hverandre. Et menneske var helheten. Noe mindre enn helheten var ikke et menneske. ... Alt dette forteller oss at ut fra et bibelsk synspunkt kan et menneske ikke eksistere uten et legeme. Og det er derfor den bibelske forståelse av livet etter døden krever en legemlig oppstandelse med fysiske dimensjoner

(Dennis Bratcher, "Body and soul", s.4, The Christian Resource Institute (på Internet)

"Læren om at mennesket som person ikke dør ... står åpenbart i motsetning til Skriftens lære ... Det finnes ingen antydning om at det bare er den fysiske organismen som blir ødelagt og at den virkelige personen, sjelen, ikke dør, men lever videre."

(B.R. Reichenbach, *Is Man the Phoenix*, 1978, s.54, sitert i Edward William Fudge, "The Fire that Consumes", Paternoster Press, 1994, s.30)

"Det finnes ingen udødelighet som en naturegenskap ved menneskets sjel. Den personen som dør, også de som dør i Kristus, må gjennomgå døden både til sjel og legeme."

(Donald Bloesch, *Essentials of Evangelical Theology*, Durham, 1993, b.2, s.188, sitert i Edward William Fudge, "The Fire that Consumes", Paternoster Press, 1994, s.30)

"Mennesket er ikke udødelig fordi det har eller er en sjel. Det blir derimot udødelig på grunn av at Gud forvandler det gjennom en oppstandelse fra de døde."

(Murray Harris, *Resurrection and Immortality*, s.53, sitert i Edward William Fudge, "The Fire that Consumes", Paternoster Press, 1994, s.31)

Tanken om en sjel som en ren åndelig, immateriell virkelighet atskilt fra legemet ... eksisterer ikke i Bibelen.

(Georges Auzou, professor of Sacred Scripture, Rouen Seminary, La Parole de Dieu, Paris, 1960, s.128,

<http://www.nazarene-friends.org/pubs/watd/watd3.html>)

"Paven får lage trosartikler for seg selv og sine trofaste tilhengere, slik som ... at sjelen er udødelig, sammen med alle de andre utrolige ideene man finner på den romerske søppelhaug av dekreter."

(Martin Luther, Prop. 27, publisert i 1520)

Læren om sjelens udødelighet såvel som selve begrepet er ukjente i hele Bibelen.

(Hermann Olshausen, tysk teolog, sitert i Miles Grant, Conditional Immortality, 1895, kap.4, <http://www.auburn.edu/~allenkc/conditional.html>)

"Det synes som om de fleste teologer nå er enige om at Bibelen ikke lærer at sjelen har en naturlig udødelighet."

("A Short History of the Christian understanding of Hell", Colin Randall, s.20, (<http://www.argonet.co.uk/users/carandall/Thes.html>))

"Det representative "Evangelisches Kirchenlexikon" (1955, f.f., b. 3) erklærer kategorisk at "udødeligheten må avvises."

("Dødsrikets verdenshistorie" av Olav O. Aukrust, bind 3, s.234)

"Størsteparten av de nålevende tyske teologene benekter sjelens udødelighet."

(Albrecht Obs i doktoravhandlingen "Tod und Unsterblichkeit in der evangelischen Theologie der Gegenwart", 1964, sitert i "Dødsrikets verdenshistorie" av Olav O. Aukrust, bind 3, s.233)

Det er flere faktorer som har bidratt til at så mange lærde har gått bort fra den klassiske dualismen. En av dem er et fornyet studium av Bibelens syn på menneskets natur. Et inngående studium av de grunnleggende bibelske uttrykkene som blir brukt om mennesket (legeme, sjel, ånd, kjøtt, sinn og hjerte) har ledet flere lærde til å se at disse ikke betegner uavhengige komponenter, men hele personen sett fra forskjellige synsvinkler. "Den seneste forskning har vist", skriver Eldon Ladd, " at slike begreper som legeme, sjel og ånd ikke er forskjellige, oppsplittbare deler av mennesket, men at de betegner det hele mennesket sett under forskjellige synsvinkler."

(Samuele Bacchiocchi, Ph.D., Andrews University, i sin bok "Immortality or Resurrection?", kap.1, s.5)

"Man kan si at mennesket ble skapt for udødelighet, men ikke skapt med udødelighet. Videre er det ikke mulig å lage en lære som forutsetter et dikotomistisk syn på mennesket. Snarere er mennesket en psykosomatisk enhet - en levende skapning. Stotts avvisning av læren om sjelens udødelighet er da i samsvar med Skriften. Avslutningsvis kan man si at Gud prinsipielt kan utslette mennesker hvis han vil det. Spørsmålet i denne sammenheng er om han "vil" det. For å svare på dette, må vi se hva NT sier om fortapelsens karakter."

(Reidar Salvesen, Fortapelse som annihilasjon? En teologisk drøftelse med utgangspunkt i John Stotts synspunkter på fortapelsen, en spesialavhandling ved

Oppsummering: Mennesket blir aldri sagt å skulle eie noen iboende, naturlig udødelighet i seg selv. Når Bibelen taler om udødelighet og evig liv, skjer det alltid i tilknytning til budskapet om Guds frelsende nåde i Kristus Jesus!

På denne bakgrunn står fortapelsesspørsmålet helt åpent. Gud kan prinsipielt gjøre hva han vil med menneskene, det finnes ingen naturlig udødelighet som "hindrer" ham.

Denne enkle konklusjonen sier ikke noe om hva det innebærer å gå fortapt, men den legger et viktig bibelsk fundament for videre studier.